DOBROVOĽNÍCKE HNUTIE V OCHRANE ĽUDOVÝCH STAVIEB A KRAJINY

KRAJINA – ČLOVEK – KULTÚRA
Historické štruktúry krajiny

Ing. Martin Petráš
Vodné mlyny Oblazy, n.o.

1955	Zákon SNR č. 1/1955 Zb. o štátnej ochrane prírody.
1958	Vyhláška upravujúca kompetencie dobrovoľných pracovníkov ochrany prírody (konzervátorov a spravodajcov), ktorých činnosť riadil odbor kultúry príslušného krajského národného výboru (KNV).
1964	Zbor ochrancov prírody
1965	TOP – tábory ochrancov prírody
1969	Slovenský zväz ochrancov prírody (vznikol premenovaním Zboru ochrancov prírody).
1975	Slovenský zväz ochrancov prírody a krajiny (vznikol premenovaním a rozšírením náplne Slovenského zväzu ochrancov prírody).
1977	Sekcia pre ochranu ľudovej architektúry a jej zázemia(!) pri SZOPK
Od 1979	Vznik okresných a mestských výborov SZOPK a postupne do 400 základných organizácií zväzu.
1980	Základná organizácia č. 6 Bratislava (známi aj ako „Dreveničiari“)

- **Fenomén ZO6**

približne 500 členov z mnohých oblastí kultúrneho a spoločenského života, od umelcov po vedcov

v polovici 80. rokov najväčšia, najaktívnejšia, a zrejme aj najnezávislejšia ochranárska komunita u nás

územne aj tematicky široký rozsah aktivít od mestskej zelene, pamiatok, cintorínov, podunajska, drevenice a salaše na celom Slovensku až po vydanie Bratislava / NAHLAS (1987) a významný podiel na dianí počas novembra ´89

- **Bratislava / NAHLAS (1987)**

vyšla ako „príloha k zápisnici z členskej schôdze ZO 6“, čím obišla cenzúru

editor Ján Budaj

23 odborníkov
62 strán
17 kapitol venovaných kritickému stavu životného prostredia v Bratislave (znečistenie ovzdušia, vody, hluk, úbytok zelene, likvidácia pamiatok, doprava) či kritikou industriálnych gigantov ako Slovnaft a vodných diel (Gabčíkovo-Nagymaros)

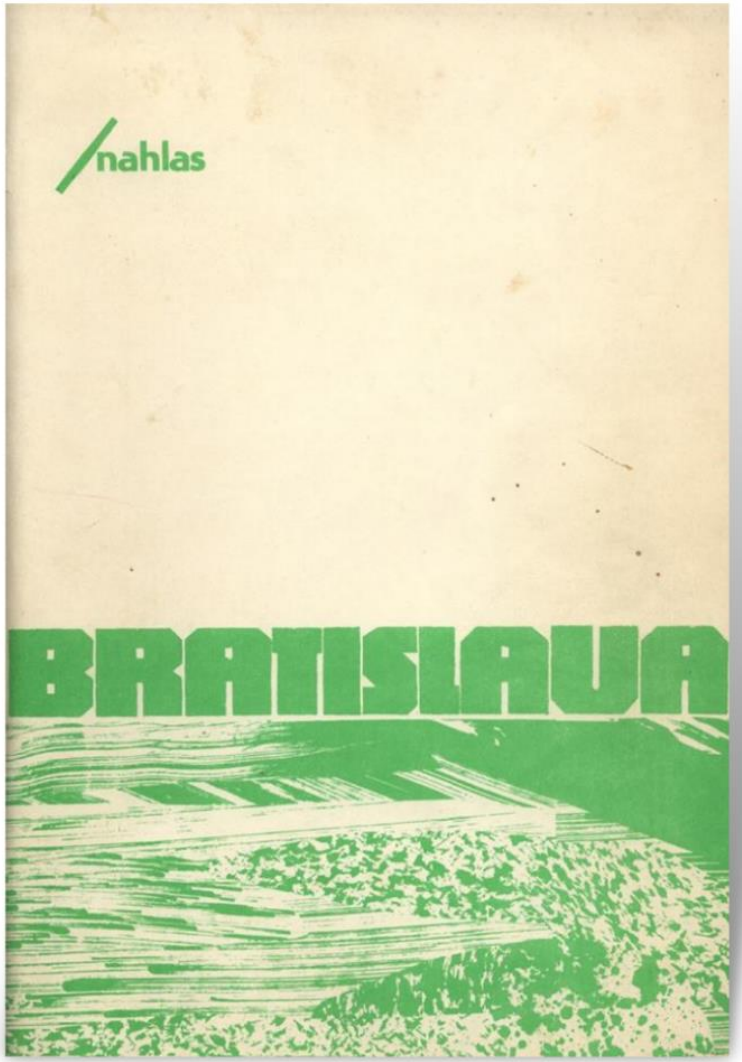

- **Historické štruktúry krajiny (1988)**

s podtitulom

Ako predmet poznávania a objekt ochrany (súbor štúdií, úvah, spomienkových esejí a metodických usmernení)

úvodné slovo:
národný umelec Vlado Mináč,
predseda Matice slovenskej

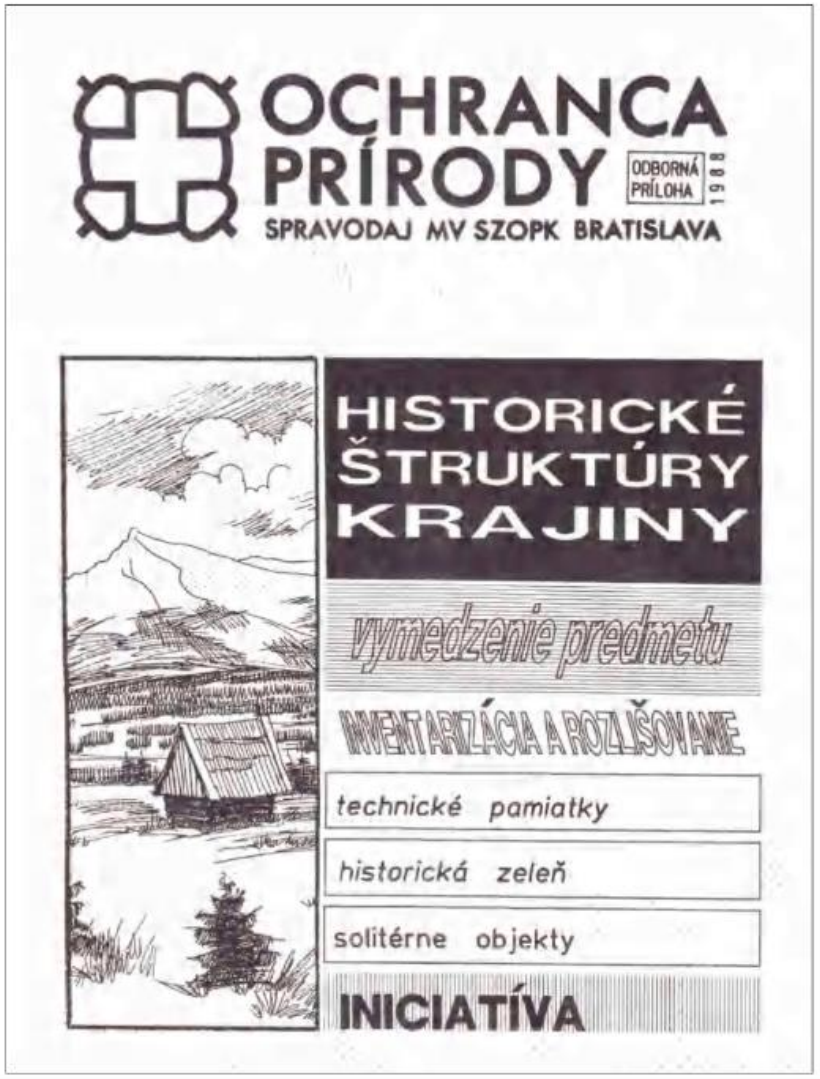

© Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
Kriváň
Krátka
Satan
Kopa
Podbanská
Hybica
Krádok
Strbské Pleso
Krubý grúň
Bereky
Kenčnava
Vlčia jama
Martina
Belá

Ľudové stavby s ich poslednými autentickými obyvateľmi, pôvodná kultúrna krajina horských oblastí, či technické pamiatky boli siroty budovania socializmu, nepotrebné, zabudnuté, zaznávané, priam nepohodlné a nežiadúce.

Pre skupinu ľudí, čo sa poznala z výletov do hôr, bežkárskych výprav, lezenia po skalách, ale aj z vinární, pololegálnych koncertov a výstav, predstavovali všetko to, čo im v spoločnosti chýbalo. Nachádzali tam útočisko, slobodu, a zmysluplné trávenie času s podobne zmýšľajúcimi ľuďmi.

Výsledky dobrovoľníckej práce mladých ľudí, ktorí navyše všetko robili formálne v rámci socialistických štruktúr a v medziach socialistickej zákonnosti nedokázal režim spochybniť, nastavovali mu tak nepríjemné zrkadlo, na aké nebol zvyknutý.

Niektoré objekty sa jednotlivým členom podarilo kúpiť ako súkromným osobám, jednu drevenicu dokonca získala inštitúcia (SAV) no v drvivej väčšine prípadov sa pracovalo na cudzích objektoch, vo voľnom čase, bez nároku na odmenu, a často sa ešte aj skladalo na materiál.

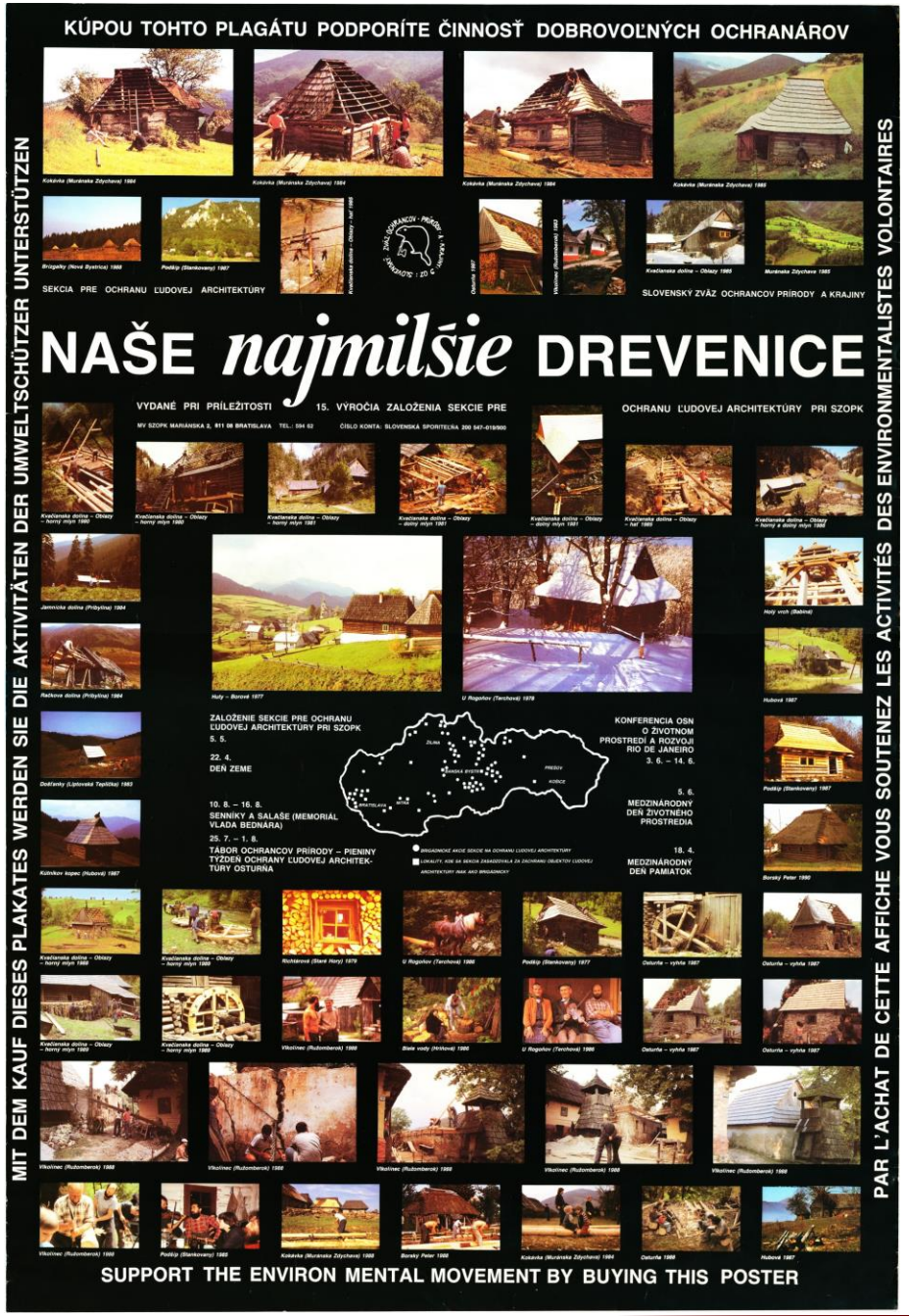

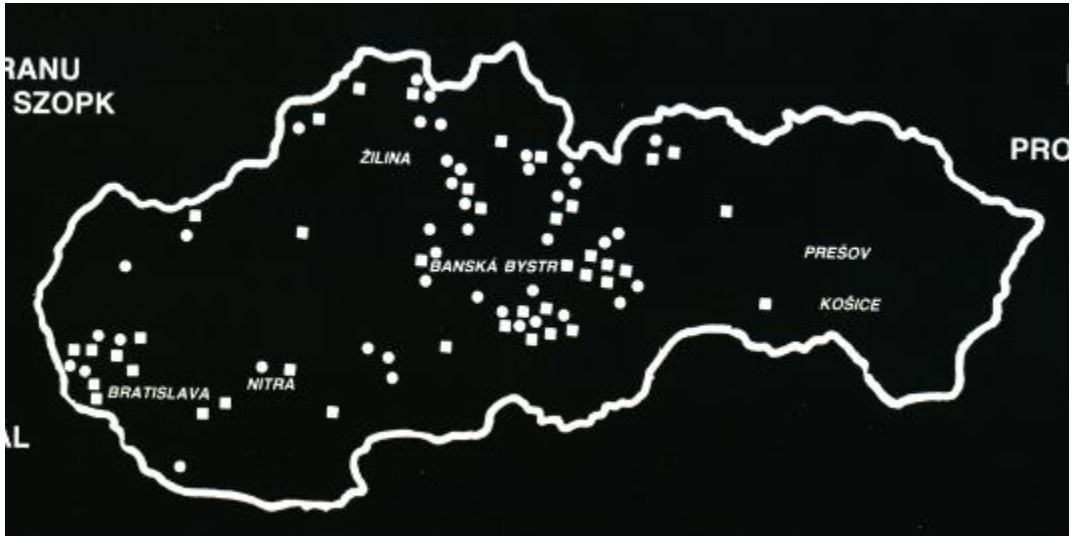

Kokávka - Muránska Zdychava, Klenovské a Hriňovské Lazy, Biele Vody, Bryzgalky, U Michalcov, Podšíp, Osturňa, Vlkolínec, Kvačianska dolina - Oblazy, Holý vrch - Babiná, Račkova dolina, Jamnická dolina, Liptovská Tepličkа - Došťanky, Borský Peter, Terchová - U Rogoňov, Federovo ale aj Čierny Balog Banská Štiavnica, Mariánka, Bratislava - Nové mesto.

Kokávka

Pol’ana

Vlkolínec

Svojbitné projekty čerpajúce z idealizmu prednovemrových dreveničiarov:

Čiernohronská železnica
Strom života
PHŽ Zaježová
Zachráňme hrady
vodnemlyny.sk
Spolok pre autentickú krajinu
Sloboda pohybu

Dobrovoľnícke iniciatívy, ktoré môžu v budúcnosti čeliť nedostatku dobrovoľníkov

Jednotlivé objekty, najmä budovy. Zásadne ohrozené iné štruktúry, ako medze, cesty, mosty, vodné stavby, pamiatky ťažby, náročnejšie objekty ako mlyny

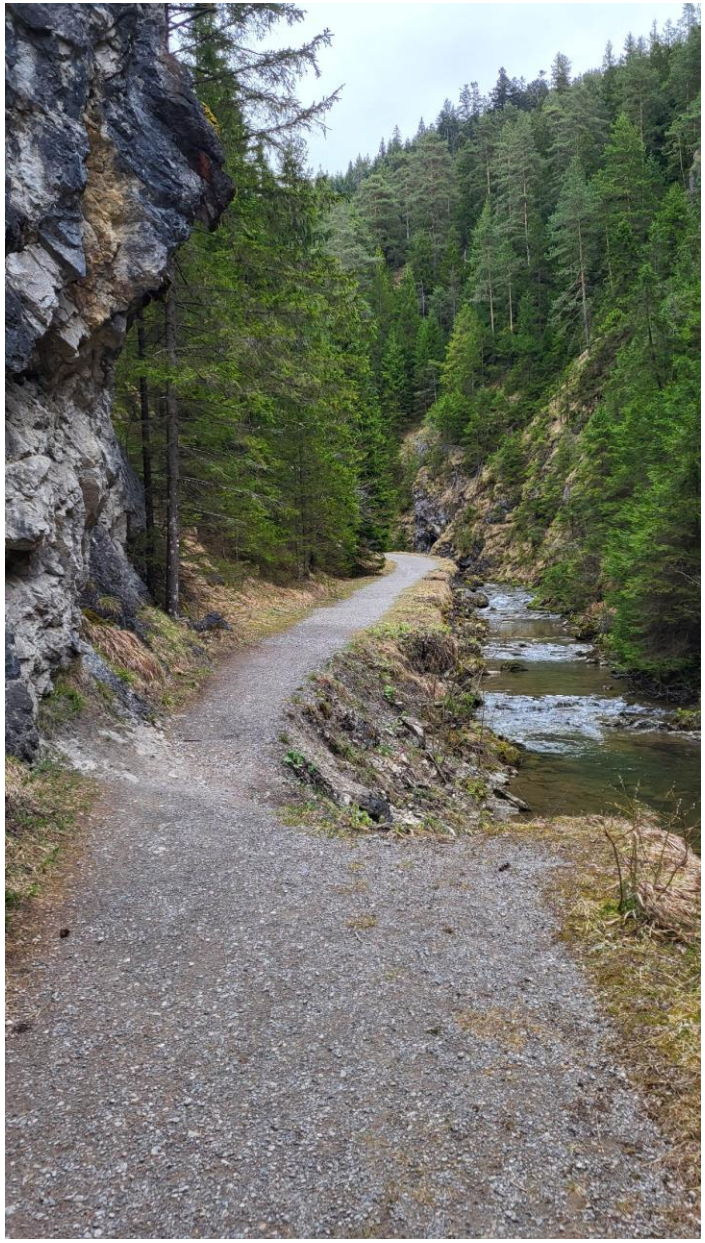

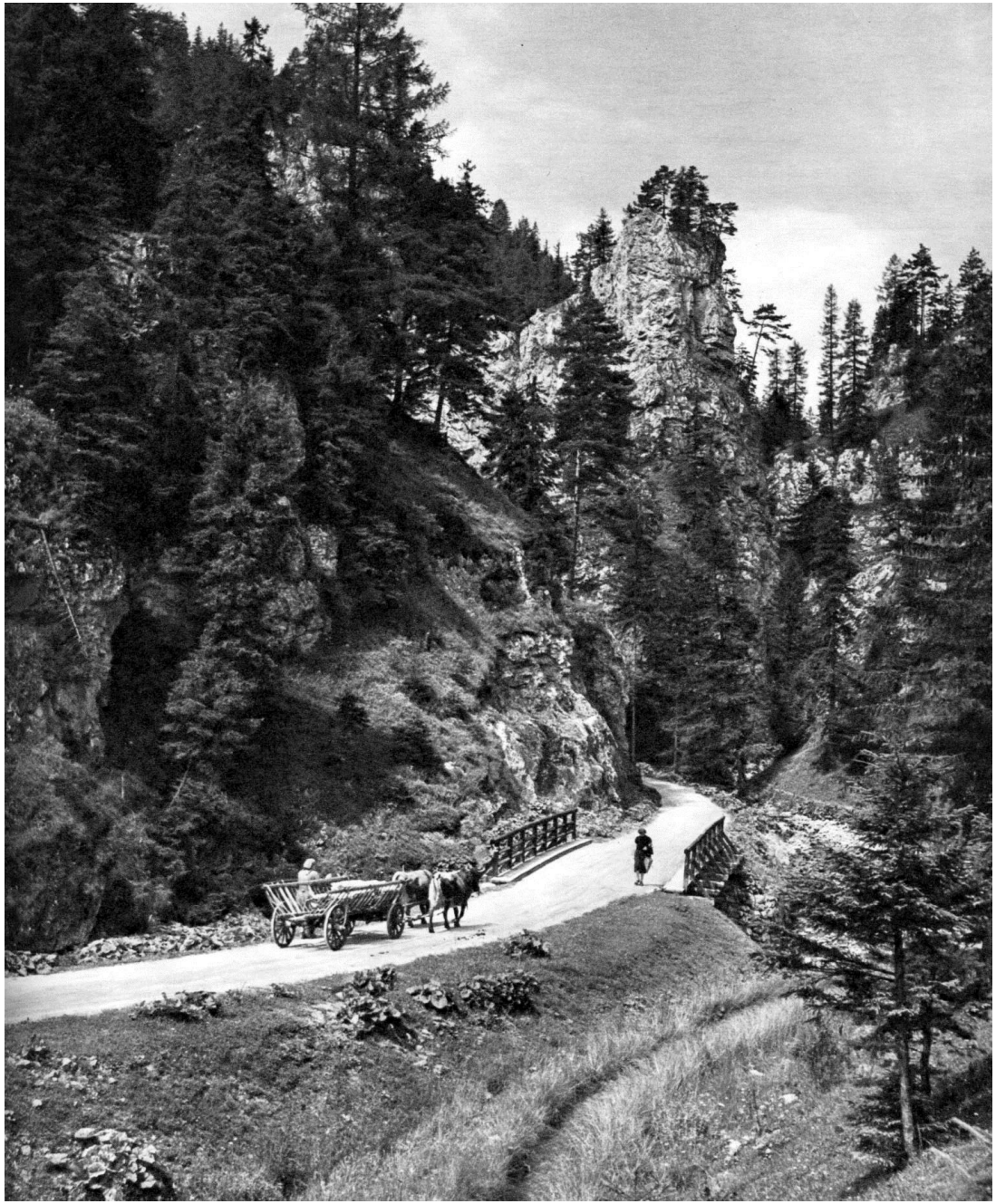

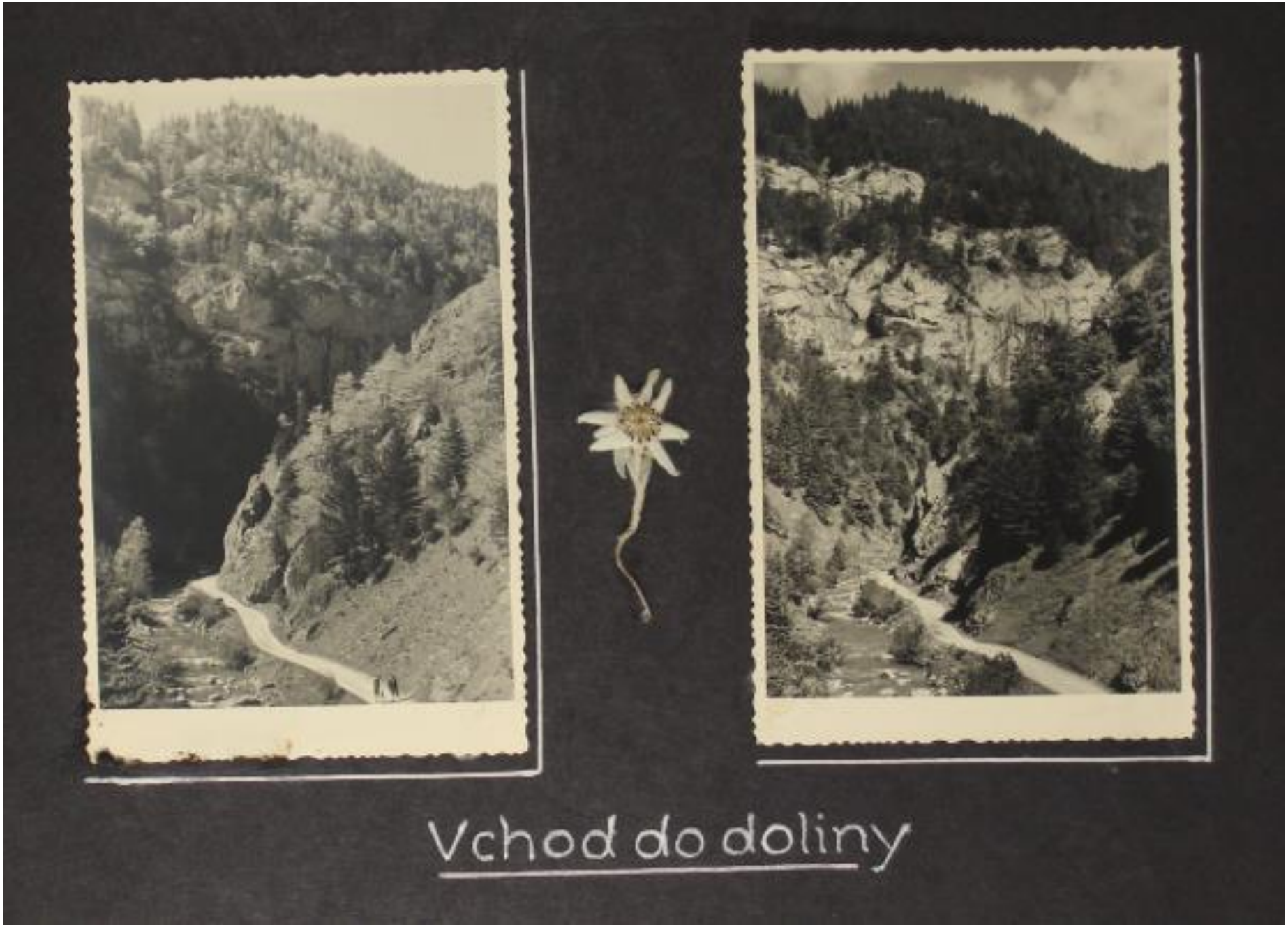
Vchod do doliny

Ďakujem za pozornosť!

martin.petras@oblazy.sk